

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет

Кафедра менеджменту та управління економічними процесами

ДИПЛОМНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Виконав

студент II курсу

групи Мн – 2м

освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 073 «Менеджмент»

освітньої програми «Менеджмент
організацій»

_____ Павлишинець Ігор Вікторович

Науковий керівник

д.е.н., професор _____ Проскура Володимир Федорович

Робота допускається до захисту:

Завідувач кафедри менеджменту

та управління економічними процесами

д.е.н., професор

_____ Проскура В.Ф.

Мукачево - 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ	8
1.1. Теоретичні основи розвитку економічної безпеки підприємств	8
1.2. Система та механізм управління розвитком економічної безпеки	18
1.3. Методичні підходи до оцінки розвитку економічної безпеки підприємств м'ясопереробної промисловості	27
Висновки до розділу 1	37
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	40
2.1. Загальна організаційна та техніко-економічна характеристика ФГ «Світ М'яса»	40
2.2. Оцінка фінансово-господарського стану підприємства	50
2.3. Аналіз прибутковості, рентабельності та економічної безпеки ФГ «Світ М'яса»	68
2.4. Визначення імовірності банкрутства ФГ «Світ М'яса»	72
Висновки до розділу 2	80
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	82
3.1. Основні напрями покращення організаційної системи економічної безпеки підприємства ФГ «Світ М'яса»	82
3.2. Основні шляхи підвищення ефективності розвитку економічної безпеки підприємств	90
Висновки до розділу 3	99
ВИСНОВКИ	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТАРАТУРИ	105
ДОДАТКИ	112

ВСТУП

Актуальність теми. Діяльність підприємств м'ясопереробної промисловості відбувається за досить складної економічної, політичної ситуації в країні та за умов постійного впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища і тому стабільність економічного розвитку не можлива без ефективного механізму розвитку економічної безпеки. Ця обставина пояснюється тим, що саме від економічної безпеки (ЕБ) залежить можливість своєчасно враховувати вплив чинників оточуючого середовища, раціонального розподілу і використання ресурсів, розробки заходів ліквідації існуючих ризиків, покращення фінансової діяльності. Необхідність забезпечення економічної безпеки обумовлена тим, що вона впливає на рівень фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності, рентабельності та конкурентоспроможності підприємства. У зв'язку зі специфікою діяльності кожного підприємства, зростаючим рівнем ризику, питання економічної безпеки є досить актуальним. При цьому, за останні роки, рівень економічної безпеки вітчизняних підприємств м'ясопереробної промисловості є низьким, керівництво не приділяє належної уваги діагностиці кризових явищ, відсутні заходи, методи захисту від негативного впливу чинників зовнішнього середовища і, тому необхідно розробити механізм розвитку економічної безпеки.

Теоретичні основи управління економічною безпекою підприємств досліджуються багатьма вітчизняними і зарубіжними науковцями, серед яких: Грунін О.А., Олейнікова Е. А., Шваб Л.І., Фоміна М.В., Гнилицька Л., Небава М.І., Миронова Ю.В., Безбожний В.Л., Васильців Т.Г. та інші.

Не зважаючи на значний науковий доробок у цій сфері, залишаються багато невирішених проблем забезпечення економічної безпеки вітчизняних підприємств, серед яких: невизначеність у виборі складових та пріоритетів економічної безпеки, відсутність системного підходу до обліку, аналізу і прогнозування ризиків зовнішнього і внутрішнього середовища, труднощі у розподілі повноважень щодо управління економічною безпекою, несистемні заходи щодо забезпечення безпеки.

Мета і завдання дослідження.

Метою написання дипломної магістерської роботи є дослідження теоретичних основ та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління економічною безпекою на підприємстві.

У відповідності до мети у роботі поставлено наступні **завдання**:

- визначити сутність та складові економічної безпеки;
- дослідити методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки;
- провести аналіз стану управління економічною безпекою на підприємстві, що досліджується у дипломній роботі;
- здійснити аналіз фінансово – господарського стану підприємства та його вплив на економічну безпеку;
- розробити заходи з удосконалення організаційного механізму забезпечення економічної безпеки;
- здійснити аналіз ймовірності банкрутства та запропонувати заходи щодо зміцнення фінансової безпеки.

Об'єктом дослідження виступає процес управління на підприємстві.

Предметом дослідження у дипломній магістерській роботі є сукупність теоретичних, методичних та практичних положень щодо методів, інструментів та принципів управління економічною безпекою підприємства.

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою дипломної роботи є фундаментальні положення теорії економічної безпеки, теорії системи управління економічною безпекою та розрахунку інтегрального показника, які висвітлені в наукових працях провідних вітчизняних і зарубіжних вчених. Для досягнення зазначеної мети, поставлених завдань в роботі використовувався комплекс загальнонаукових, спеціальних методів: метод аналізу і синтезу, економічного; метод системного аналізу та формалізації складних структур; метод порівнянь та узагальнень; статистичний метод обробки даних, метод групування, факторний аналіз, балансовий метод; метод системного аналізу та; метод економіко-математичного моделювання; метод аналізу рядів динаміки, абстрактно-логічний метод та метод причинно-наслідкового зв'язку

Інформаційну базу при написанні дипломної магістерської роботи склали закони України, нормативно-правові акти, річна бухгалтерська й оперативна звітність досліджуваного підприємства, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних науковців з питань управління розвитком економічної безпеки, матеріали наукових конференцій та інтернет-видань, результати власних напрацювань і спостережень. Економічні розрахунки виконані із застосуванням сучасних методик і комп'ютерних технологій обробки статистичних матеріалів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні теоретичних, методико-прикладних основ управління розвитком економічної безпеки підприємств та розробці рекомендацій для діючого підприємства «Світ м'яса» щодо вдосконалення його служби економічної безпеки.

Практичне значення одержаних результатів дослідження для підприємств полягає у можливості використання авторських пропозицій щодо забезпечення, оцінки та регулювання розвитком економічної безпеки на аналогічних підприємствах м'ясопереробної промисловості.

Апробація результатів дослідження дипломної магістерської роботи. Основні положення дисертаційного дослідження доповідалися та отримали схвалення на науково-практичній конференції «Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики».

Дипломна магістерська робота складається з трьох розділів. У першому розділі розкрито теоретичні основи управління економічною безпекою. Другий розділ містить оцінку ефективності фінансово-економічної та господарської діяльності ФГ «Світ м'яса» та методів забезпечення економічної безпеки на підприємстві. У третьому розділі розроблено пропозиції щодо напрямків удосконалення системи управління економічною безпекою досліджуваного підприємства. Загальний обсяг роботи становить 111 сторінок з них основний текст викладений на 104 сторінках.

Робота містить 30 таблиць та 3 рисунка.

ВИСНОВКИ

При написанні дипломної роботи було проведено теоретико-методичне узагальнення та вирішення актуального наукового завдання щодо запровадження заходів економічної безпеки на підприємстві м'ясопереробної промисловості. За результатами дослідження сформульовано такі основні висновки і рекомендації:

1. Узагальнюючи існуючі точки зору науковців щодо визначення дефініції економічний розвиток, запропоновано розглянути дане поняття як процес організації діяльності підприємства, тобто сукупність рішень, дій, методів та механізмів, які функціонують на підприємстві з метою налагодження процесу економічного розвитку шляхом врахування впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, умов для створення та налагодження розвитку виробничої, фінансової, організаційної, інноваційної, технологічної, управлінської діяльності, прийняття виважених рішень, раціонального використання ресурсів та злагодженої роботи колективу. Сформоване визначення поняття дає змогу досягти стабільності розвитку, підвищити рівень економічної безпеки підприємства та вплинути на соціальну інфраструктуру населеного пункту.

2. Запропоновано в подальшому розглядати «розвиток економічної безпеки» як процес запобігання або уникнення кризових ситуацій на засадах захисту інтересів підприємств від негативної дії факторів ринкового середовища шляхом виконання комплексу дій, що спрямовані на підвищення рівня економічної безпеки, впливу і контролю за ними з метою забезпечення стабільності функціонування, інноваційного і соціального розвитку. Визначення сутності поняття дає змогу забезпечити стабільність розвитку, покращення результатів діяльності підприємств, налагодження економічного та соціального стану регіону.

3. Враховуючи проведені дослідження, запропоновано класифікацію розвитку економічної безпеки підприємств, оскільки вона дає змогу з'ясувати якою мірою фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, існуючі загрози впливають на основні сфери діяльності підприємств та

відповідно визначити взаємозв'язок між ними та ризиками зовнішнього середовища, розробити заходи щодо попередження та захисту від отримання небажаних результатів протягом довгострокової діяльності підприємств.

4. Обґрунтовано необхідність впровадження удосконалених системи та механізму управління розвитком економічної безпеки. Система управління розвитком економічної безпеки враховує особливості організації процесу діяльності, виробництва, збуту, що дозволяє забезпечити економічний розвиток. Механізм управління розвитком економічної безпеки ґрунтується на використанні методів, дотриманні принципів, функцій і є основою системи управління економічною безпекою та перебуває у тісному взаємозв'язку з нею, що дає змогу оцінити динаміку економічної безпеки підприємства з метою підвищення її рівня.

5. Аналіз діяльності ФГ «Світ м'яса» показав, що на кінець 2018 року вартість майна в розпорядженні підприємства становила 100988 тис. грн. За рік вартість майна зросла на 23181 тис. грн. (29%) В загальній вартості майна, що перебуває у розпорядженні підприємства, у середьому 46-49% складають оборотні активи. За досліджуваний період їх величина поступово зростала – у 2017 році – на 71%, а у 2018 р. – на 127% відповідно. Зростання оборотних активів зумвлено підвищенням ділової активності підприємства та розширення ринків збуту. Як видно з агрегованого балансу, у 2017 році підприємство закінчило проект з будівництва додаткового цеху, а у 2018 році знову розпочало будівництво. Це свідчить про розширення діяльності підприємства та зростання його матеріально-технічної бази.

6. Встановлено, що на ФГ «Світ м'яса» для визначення залежності чистого прибутку від основних показників діяльності, формування прогнозних показників розвитку економічної безпеки доцільно використовувати удосконалений науково-методичний підхід щодо оцінки та аналізу їхнього впливу на ефективність діяльності підприємства. Даний науково-методичний підхід базується на використанні фінансових інструментів управління, що дозволяє прогнозувати рівень ЕБ підприємства.

7. Запропоновано методичний підхід до забезпечення, оцінки та

регулювання рівня розвитку економічної безпеки ФГ «Світ м'яса», який ґрунтується на використанні інтегрального показника економічної безпеки та враховує залежність економічної безпеки від наявності фінансових ресурсів, ефективності прийняття управлінських рішень, рівня інноваційного та інвестиційного розвитку. Використання даного методичного підходу дозволяє визначити рівень економічної безпеки, здійснити оцінку використання всіх наявних ресурсів та мінімізувати витрати виробництва, протидіяти кризовим ситуаціям і забезпечити стабільний розвиток.

8. Обґрунтовано необхідність використання науково-методичного підходу щодо визначення рівня економічної безпеки та оцінки основних складових економічної безпеки підприємства ФГ «Світ м'яса». Використання такого підходу дає змогу визначити раціональність обраних складових та відповідних показників економічної безпеки, можливість подальшого успішного розвитку підприємства.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>